HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אין בהן אלא מצות פרוש בלבד יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב אכלו לזה לוקה אמר ליה ההוא מרבנן לא תציתו ליה הכי אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אכלו לזה אינו לוקה אמר ליה רב הונא אנן אמאן נסמוך אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר ליה מאי קושיא [א]כי אמרי אנא במיתה דעושה ניפול כי אמר איהו בשחיטה דאינה עושה ניפול אמר רבא מנא הא מלתא דאמור רבנן [א]מיתה עושה ניפול שחיטה אינה עושה ניפול דכתיב [1]וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא למעוטי מאי אילימא למעוטי בחייהם מנבלתם נפקא אלא ש"מ מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא והא קרא בשרצים כתיב אמר ליה אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו תנהו ענין לבהמה ואכתי מבעי ליה [ב]כעין מיתה לחין מטמאים יבשים אין מטמאים תרי במותם כתיבי אמר רב חסדא מחלוקת באבר דעובר חי אבל באבר דעובר מת דברי הכל שחיטה עושה ניפול [א] ורבה אמר כמחלוקת בזה כך מחלוקת בזה: בן שמנה חי [וכו']: והתניא בן שמנה חי יוכיח שאף על פי שיש במינו שחיטה אין שחיטתו מטהרתו אמר רב כהנא יש במינו שחיטה אגב אמו ותנא דידן מינא דאמיה לא פריך ולהאי תנא דפריך טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה נפקא ליה מדרב יהודה אמר רב [ג]דאמר רב יהודה א"ר ואמרי לה במתניתא תנא אמר קרא [2]וכי ימות מן הבהמה מקצת בהמה מטמאה ומקצת בהמה אינה מטמאה ואיזו זו טרפה ששחטה בעי רב הושעיא [ב]הושיט את ידו למעי בהמה ושחט בן ט' חי מהו תבעי לר"מ ותבעי לרבנן תבעי לר"מ עד כאן לא קאמר רבי מאיר בן פקועה טעון שחיטה ה"מ היכא דיצא לאויר העולם אבל במעי אמו לא שריא ליה שחיטה או דילמא אפילו לרבנן [ד]ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חנניא ת"ש הרי שנולדה טרפה מן הבטן ואי איתא משכחת לה דהיתה לה שעת הכושר דאי בעי עייל ידיה ושחטה אמר ליה רבא תני שנוצרה טרפה מן הבטן ומשכחת לה בבעלת ה' רגלים: **מתני'** [ג]השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמנה חי או מת או בן תשעה מת קורעו ומוציא את דמו °מצא בן תשעה חי [ה]טעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו דברי ר"מ וחכמים אומרים [ד]שחיטת אמו מטהרתו

ר"ש

אין בהם. איסור לאו של אבר מן החי: **אלא מצות פרוש.** בעלמא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. אלמא אין שחיטה עושה ניפול: **אכלו לזה.** האבר המדולדל: **אינו לוקה.** דמצות פרוש בעלמא הוא: **אהדרינהו.** בכעס: **כי אמרי אנא.** דלוקה משום אבר מן החי במיתה דעושה ניפול ואשמיעך רב °דלא משום נבלה מתרינן ביה אלא משום אבר מן החי: **וכל אשר.** בשרצים כתיב: **מנבלתם נפקא.** וכי יפול מנבלתם: **אלא.** הכי קאמר כל אשר יפול מהם במותם על ידי מיתה הויא נפילה מהם איברים המדולדלים בהם: **בשרצים כתיב.** דלא שייכא בהו שחיטה והיכי ממעטת שחיטה מהאי קרא: **אם אינו ענין כו'.** דעל כרחך במותם מיעוטא הוא דלגופיה לא איצטריך דהא במתים משתעי דנבלתם כתיב ונכתוב וכי יפול למימרא דעושים ניפול ולא בעי במותם אלא על כרחך למעוטי שחיטה: **דלאו בני שחיטה נינהו.** ולא איצטריך במותם דהא אפילו שחיטתם מיתה היא: **כעין מיתה.** כעין שעת מיתה שהיו לחים למעוטי שרץ שיבש: **דעובר חי.** דיש במינו שחיטה מהניא שחיטה אף לאבר היוצא לטהרו: **והתניא.** בתורת כהנים[ו] גבי וכי ימות מן הבהמה כו': **בן ח' יוכיח שאע"פ שיש במינו שחיטה אין שחיטה מטהרתו.** אם נולד ושחטו אבל אגב אמו ניתר בשחיטת אמו דברי הכל אף טריפה אע"פ שיש במינה שחיטה לא תטהרנה שחיטתה ומתני' קתני בן ח' אין במינו שחיטה: **אמר רב כהנא.** האי דקתני תנא דברייתא יש במינו שחיטה אגב אמו קאמר שניתר בשחיטת אמו: **מינא דאמיה לא פריך.** לא חשיבא ליה פירכא דהואיל ואין בבני ח' שחיטה אין במינו שחיטה קרינא ביה: **ולהאי תנא.** דברייתא דפריך מינא דאמיה וסבר יש במינו שחיטה קרינא ביה: **טרפה דשחיטה מטהרתה מנא ליה.** תיפוק ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה: **ושחט בה בן ט' חי.** ויצא אחר שחיטתו ואמו קיימת. בן ח' לא קא מיבעי ליה דהא אפילו יצא לאויר העולם ושחטו תנן במתניתין (לעיל דף עב:) אין שחיטתו מטהרתו: **אבל במעי אמו לא שריא שחיטה.** דיליה וכ"ש לרבנן דאמרי לא שייכא ביה שחיטה כלל אפילו יצא חי לאחר שחיטה דאין שחיטה בו אלא בילא לאויר בחיי אמו: **או דילמא אפי' לרבנן.** שריא ליה שחיטתו דקסברי רבנן ד' סימנין אכשר ביה רחמנא באיזה שני הסימנים שישחטו או של אמו או שלו וכ"ש לרבי מאיר דאמר שחיטה שייכא ביה: **ת"ש.** דתנן במתני' הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין וקס"ד דאפילו בנטרפה שעה אחת קודם לידתה קאמר דלא היתה לה שעת הכושר לישחט ולא חל עליה תורת שחיטה: **ואם איתא.** דשחיטה במעי אמו שחיטה היא הרי היתה לטרפה זו שעת הכושר לשחיטה קודם שנטרפה: **בבעלת ה' רגלים.** דהאי טרפות ודאי הוה בה משנולדה וכגון שיתור זה ברגלים האחרונים דאמר בבכורות (דף מ.) דבעלת ה' רגלים הרי זה מום ואמרי' התם[ז] לא שנו אלא שחסר או יתר ביד אבל ברגל אפילו טרפה נמי הוי דכל יתר כנטול דמי: **מתני' קורעו.** שאין צריך שחיטה ומודי ר"מ בהו דאיתרבו מכל בבהמה תאכלו דלאו חדשים איכא ולאו אוירא איכא הילכך לאו בהמה הוא: **ומוציא את דמו.** דחלבו הוא דמותר כדקתני לקמן (דף עה.) מה חלב ושתי הכליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל אבל דמו לא גרע מדם האברים דקי"ל בכריתות (דף כא:) דם האברים עובר בלא תעשה: **טעון שחיטה.** דחדשים גרמי לשוייה בהמה באנפי נפשיה ולא איתרבאי מכל בבהמה תאכלו ולרבנן חדשים ולידה גרמי דרבנן מרבו ליה להיתרא מכל בבהמה תאכלו: **וחייב באותו ואת בנו.** שלא ישחטנו ביום ששחטו אמו:

ר"ש

אין בהם אלא מצות פרוש בלבד. וקרא דברייתא אינו אלא אסמכתא בעלמא וא"ת וכיון דמדאורייתא שרי באכילה אמאי נקט בברייתא דלעיל (דף עג.) לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה מה שייך שם להזכיר אבר מדולדל דשרי אף באכילה וי"ל דה"ק אבר המדולדל בה גזרו ביה רבנן איסור אכילה ולא גזרו שלא תהא שחיטה מטהרתו כמו עובר דבר שאינו גופה: **תרי** במותם כתיבי. וא"ת הא אכתי צריכי לכדדרשינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) יכול בשר הפורש מן השרצים יהא טמא תלמוד לומר במותם מה מיתה שאינה עושה חליפין כו' וי"ל דכעין מותם והיא דרשה מחד במותם נפקא אי נמי דרשה דהתם מנבלתם נפקא מה נבלה שאין עושה חליפין ונקט במותם לפי שהיא דרשה פשוטה: **מחלוקת** באבר דעובר חי. ובבן ח' דאילו בן ט' כשאר בהמה הוא לר"מ וטעון שחיטה: **ולהאי** תנא דקפריך טרפה דשחיטה מטהרתה מנא לן. קצת תימה דכולא חדא ברייתא היא בת"כ וידע רישא ולא ידע סיפא[ח]: **נפקא** ליה מדרב יהודה כו'. וא"ת דתניא בס"פ רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו.) לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו ורבי יוסי ור"א ברבי שמעון אומרים שחיטתו מטהרתו והשתא כולהו לא מתוקם כתנא דמתני' דאפילו ת"ק דהתם משמע דאי לאו לאכלה ה"א דשחיטה מטהרתו ולתנא דמתני' בן ח' כיון דאין במינו שחיטה ידעינן ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה אבל כתנא דברייתא דהכא מיתוקמא שפיר ת"ק דהתם דכיון דיש במינו שחיטה אגב אמו מיקרי שפיר יש במינו שחיטה ולא מצי למילף מבהמה טמאה ולהכי צריך התם לאכלה למימר דאין שחיטה מטהרתו ומיהו סוגיא דהתם לא אתיא כתנא קמא דברייתא דהכא דרבא מפרש התם טעמא דרבי יוסי ורבי אליעזר דסברי[ט] בטרפה אע"ג דמתה היא דשחיטה מטהרתה הכא נמי לא שנא ורבנן לא דמי לטרפה אפילו מן הבטן דיש במינו שחיטה הכא אין במינו שחיטה ושמא תנא דמתניתין משום קרא דלאכלה חשיב בן ח' אין במינו שחיטה אי נמי קרא דלאכלה דדריש ת"ק התם הוי אסמכתא בעלמא דהא לאביי דמוקי התם פלוגתייהו דפליגי מר סבר חי הוא ומר סבר מת הוא צריך לומר דאסמכתא היא דכיון דחשיב ליה כמת בלאו קרא אין שחיטתו מטהרתו:

חלבו

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' ו:

ב [ש"ע י"ד סימן יד סעיף ו בהגה"ה]:

נא ג ד מיי' שם הל' יג יד סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

רבינו גרשום

אכלו לזה אינו לוקה. כלומר לאבר המדולדל בבהמה: כי אמרי במיתה דעושה ניפול. כלומר [א]ולוקה משום אבר מן החי: מנבלתם נפקא. כלומר לאחר מיתה מטמאין השרצים אבל בחיים אין מטמאין: מיתה עושה ניפול. כלומר דאבר המדולדל בבהמה ומתה אין כוללתו המיתה וחייב האוכלו משום אבר מן החי: א"ל אם אינו ענין לשרצים דלאו בני שחיטה נינהו. דלא איצטריך למכתב במותם דאין להן שחיטה אלא מיתה בלבד: תניהו ענין לבהמה. ודריש הכי מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול: אבל באבר דעובר מת [ד"ה] שחיטה עושה ניפול. כלומר דאין כוללתו שחיטה עמה ומטמא משום נבלה: יש במינו שחיטה אגב אמו. כלומר ששוחטין אמו והוא מותר אבל הוא אינו בכלל שחיטה: ותנא דידן מינא דאימיה לא פריך. (ותנא דידן מינא דאימיה וכו') [ב] לפי שאין במינו שחיטה אבל בהוא עצמו אין במינו שחיטה: ולהאי תנא דפריך טרפה דשחיטתה מטהרתה [מנ"ל]. כלומר ולהאי תנא דפריך אע"ג דיש במינו שחיטה אגב אמו אין שחיטתו מטהרתו טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה דאמרינן כדאמרי' במתני' תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה (שהיא) [ולפיכך] שחיטתה מטהרתה ועכשיו דאמרי' בבן שמנה אע"ג דיש במינה שחיטה אין שחיטתה מטהרתה טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה: או דלמא אפי' לרבנן ארבעה סימנין. כלומר אפי' לרבנן דאמרי לא בעי שחיטה (אבל) ואי שחיט סימנין דאימיה ודאי לא בעי שחיטה אבל אי שחיט סימנין [דידיה] מותר בשחיטתו: א"ל רבא שנוצרה טרפה מן הבטן. כלומר ודאי כן הוא אי נולד טרפה מן הבטן מצינו לה שעת הכושר קודם לכן בענין הזה דאי בעי שוחטו בבטן אמו אלא תני שנוצרה טרפה מן הבטן בבעל חמש רגלים דהתם אפי' שוחטו במעי אמו אין לו שעת הכושר שמשעה שנוצר היה בעל מום בבעל חמש רגלים ויתר כנטול דמי ואם נטלה ירך וחלל שלה (טרפה) [נבלה]:

מסורת הש"ס

א) [לעיל עג: לקמן קכט. קכט:], ב) [ע"ז סח: נדה נו.], ג) לקמן פה: קכח: זבחים סט:, ד) [לקמן עה.], ה) [ב"ק קו:], ו) [שמיני פרשה י], ז) [וכן לעיל נח:], ח) [ועמ"ש על הגליון תוס' פסחים לז. בד"ה אלא לאו], ט) נ"ל טרפה. יעב"ץ,

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יא לב

2. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט

גליון הש"ס

מתני' מצא בן תשעה חי. עי' נדה דף מד ע"א תוס' ד"ה איהו: רש"י ד"ה כי אמרי אנא וכו' דלא משום נבלה מתרינן. תמוה לי אמאי ל"א כפשוטו דהאבר הוא כזית עם הגידים והעצמות דלגבי נבלה הוי חצי שיעור וכן נ"מ להושיטו לבן נח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ורבה אמר כמחלוקת בזה כך וכו'. נ"ב מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' יא וע"ש במ"מ:

מוסף רש"י

מקצת בהמה מטמאה. כגון אבר ממנה, מדכתיב וכי ימות דמשמע כעין מיתה שאינה עושה חליפין, והיינו אבר, וסיפיה דקרא הנוגע בנבלתה יטמא, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואף על פי שהיא כמתה כגון טרפה ששחטה (לקמן קכח:).

א) נראה דל"ל דבמיתה שפיר לוקה וכו'. ב) אולי צ"ל דאף דבמינו דאמו יש שחיטה מ"מ בהוא עצמו וכו'.